

O ochronie konsumenta na rynku słów kilka (od redaktora prowadzącego)

Przedstawiamy Państwu ósmy w tym roku numer iKAR-a poświęcony problematyce konsumenckiej. Zawiera on osiem artykułów naukowych oraz dwa artykuły stanowiące przegląd prawa i orzecznictwa, będące omówieniem wyroków TSUE. Tegoroczny numer konsumencki porusza przede wszystkim (co nie powinno dziwić) problematykę ochrony konsumenta na rynku usług finansowych. Zagadnienie to jest obecnie niezwykle aktualnym i istotnym problemem także w Polsce, z uwagi na dużą skalę nadużyć instytucji finansowych w relacjach z nimi, nasilone zwłaszcza w rzeczywistości pokrzysowej. Pomimo licznych regulacji prawnych, rozszerzających zakres podmiotowy i przedmiotowy tej ochrony (także o nowe jej formy, mechanizmy i sposoby), wciąż poszukuje się pożądanego sposobu zapewnienia mu efektywnej, skutecznej i realnej ochrony. Na rynku usług finansowych ujawniono bowiem wiele nieprawidłowości w relacjach instytucji finansowych z konsumentami, które także są wyrazem nieprzestrzegania obowiązujących regulacji prawnych, problemów związanych z interpretacją przepisów ochronnych i tym samym egzekwowania ochrony konsumenta usług finansowych.

Nie zabrakło w nim jednak również innych opracowań dotyczących ogólnych i aktualnych problemów z zakresu szeroko rozumianego prawa konsumenckiego. W artykule otwierającym Jagna Mucha podejmuje kwestie nowego modelu ochrony zbiorowych interesów konsumentów w UE przyjętego w dyrektywie w sprawie powództw przedstawicielskich oraz możliwości jego wdrożenia do prawa polskiego. Wskazuje ona potencjalne warianty implementacji oraz wyzwania związane z wdrożeniem tej dyrektywy w obecnie zaproponowanym kształcie do ustawodawstwa polskiego dotyczące proponowanego rozszerzenia istniejącego modelu ochrony interesów zbiorowych o mechanizmy zbiorowego dochodzenia roszczeń odszkodowawczych. Anita Kucharska przedstawia sytuację konsumentów i problem ich bezpieczeństwa w gospodarce współpracy z perspektywy prawa Unii Europejskiej. Jedną z istotnych kwestii związanych z *collaborative economy* jest wybór właściwej metody zapewniającej ochronę nabywców usług będących użytkownikami platform. Jak twierdzi Autorka, konieczne jest wykorzystanie obowiązujących przepisów z zakresu prawa konsumenckiego przy jednoczesnym uwzględnieniu natury gospodarki współpracy oraz wprowadzenie dwóch reżimów prawnych: surowszego (dedykowanego podmiotom dostarczającym usługi w sposób profesjonalny) oraz łżejszego (skierowanego do podmiotów nieprofesjonalnych). Beata Sieńko-Kowalska podejmuje zagadnienie obowiązku badania przez sąd krajowy z urzędu abuzywności klauzuli umownej jako gwarancji skutecznej ochrony interesów konsumenta. Analizując orzecznictwo sądów polskich i TSUE, Autorka prowadzi rozważania zwłaszcza na gruncie incydentalnej kontroli niedozwolonych postanowień umownych przeprowadzanej przez sądy w kontekście nadrzędnego celu, którym jest zagwarantowanie konsumentom ochrony co najmniej na poziomie wyznaczonym postanowieniami dyrektywy 93/13/EWG.

Pięć kolejnych opracowań naukowych dotyczy szczegółowych problemów z zakresu ochrony konsumenta jako użytkownika usług finansowych, ujawnionych w ostatnim czasie na rynku finansowym lub związanych z najnowszymi regulacjami prawnymi w tym obszarze. Magdalena Paleczna, otwierająca cykl artykułów o tej tematyce, prezentuje zjawisko *missellingu* na rynku niebankowych kredytów konsumenckich ujawnionych w praktykach instytucji pożyczkowych, a przejawiające się

między innymi w nieprawidłowym informowaniu konsumentów o cechach usługi kredytowej, nieinformowaniu o kosztach związanych z nabywaną usługą, stosowaniu zróżnicowanych i wygórowanych opłat, przekonywaniu o atrakcyjności i konieczności nabycia usługi finansowej przez konsumenta. Autorka proponuje w nim również sposoby ograniczania i zapobiegania zjawisku *missellingu* na tym rynku. Wanesa Choptiany omawia z kolei mechanizmy ochrony kredytobiorcy–konsumenta, w szczególności w kontekście kredytów denominowanych i indeksowanych do waluty obcej w świetle ostatniej nowelizacji ustawy o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy. W obszarze rynku kredytów konsumenckich pozostaje kolejne opracowanie, Agnieszki Wachnickiej, poruszające niezwykle aktualną, w świetle orzeczenia TS UE C-383/18 (Lexitor), problematykę redukcji kosztów w razie przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego i jego skutki dla funkcjonowania tego rynku. W swoim artykule prezentuje ona problemy interpretacyjne na tle wykładni przepisów dyrektywy 2008/48/WE w odniesieniu do rodzajów kosztów podlegających obniżeniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu i związane z nimi wątpliwości w zakresie metodologii obliczania obniżki kosztów kredytu konsumenckiego. Następny artykuł, autorstwa Piotra Gałązki, pozostaje w obszarze tematyki związanej z kredytem konsumenckim i dotyczy styku prawa ochrony konsumenta usług finansowych i ochrony danych osobowych, a mianowicie różnic w ocenie zdolności kredytowej konsumenta w państwach członkowskich UE jako ograniczenia jednolitego rynku kredytów analizowanych z perspektywy zasady minimalizacji danych z art. 5 RODO. Autor, prezentując sytuację i stan prawny w poszczególnych państwach członkowskich Unii Europejskiej w tym zakresie, wskazuje na ich wpływ w regulacjach na poziomie krajowym na: realizację założenia odpowiedzialnego kredytowania (*responsible lending*), ryzyko tworzenia bariery dla urzeczywistnianie jednolitego rynku kredytów w UE, realizację zasady minimalizacji zakresu przetwarzanych danych osobowych na podstawie przepisów RODO.

Bartosz Wyżykowski prezentuje wybrane problemy na gruncie odpowiedzialności za nieautoryzowane transakcje płatnicze w świetle zmian w tym zakresie wprowadzonych w ustawie o usługach płatniczych w wyniku implementacji PSD2, ze szczególnym uwzględnieniem skutków braku wymogu silnego uwierzytelniania użytkownika (SCA). Autor omawia także przepisy regulujące odpowiedzialność z tytułu nieautoryzowanych transakcji płatniczych zainicjowanych za pośrednictwem dostawcy świadczącego usługę inicjowania transakcji płatniczej.

W ramach przeglądu prawa i orzecznictwa, problematykę jurysdykcji krajowej w sprawach dotyczących naprawienia szkody spowodowanej naruszeniem prawa konkurencji w świetle wyroku TSUE z dnia 29 lipca 2019 r. w sprawie C-451/18 – *Tibor-Trans przeciwko DAF Trucks* na tle dotychczasowego orzecznictwa TSUE dotyczącego jurysdykcji szczególnej określonej w art. 7 pkt 2 rozporządzenia 1215/12 przedstawia Aleksandra Mariak. Iwona Miedzińska prezentuje natomiast kwestię peronów pasażerskich jako elementu infrastruktury kolejowej i dalszych skutków prawnych tego uznania (ich użytkowanie wchodzi w zakres minimalnego pakietu dostępu) w świetle wyroku TSUE z 10 lipca 2019 r. w sprawie C-210/18 *WESTbahn Management GmbH przeciwko ÖBB-Infrastruktur AG*.

Wszystkim Czytelnikom życzę inspirującej lektury.

Wrocław, 23 grudnia 2019 r.

dr hab. Edyta Rutkowska-Tomaszewska, prof. UW
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytetu Wrocławskiego